

Інновації у галузі рекламного дизайну сувенірів в Україні відбуваються шляхом підвищення креативності у ході розробки образу сувеніра, зокрема через інтерактивну взаємодію покупця й майстра у момент виготовлення сувеніра. Такий сувенір багаторазово збільшує свою цінність в очах дарувальника і варіювати подібний сценарій можна у багатьох сегментах сувенірної продукції (туристична, бізнес-сфера тощо).

Список використаних джерел:

1. Быстрова Т. Ю. Необходимые характеристики образа в дизайне сувенирной продукции / Т. Ю. Быстрова // Академический вестник. УралНИИпроект РААСН. – 2015. – № 1. – С. 91-97.
2. Дизайн. История, современность, перспективы / Под ред. И. В. Голубятникова. – М.: Мир энциклопедий Аванта+; Астрель, 2011. – 224 с.
3. Иванова Л. А. Дизайн в рекламе / Л. А. Иванова, С. В. Котлик, С. В. Малых. – Одесса: Астропринт, 2016. – 266 с.
4. Пахолук О. В. Особливості українського ринку сувенірної продукції та її класифікація / О. В. Пахолук // Товарознавчий вісник. – 2015. – Вип. 8. – С. 90-96.
5. Передрій О. І. Товарознавство сувенірів та товарів народних художніх промислів / О. І. Передрій, О. В. Пахолук. – Луцьк: Луц. НТУ, 2015. – 278 с.
6. Природні матеріали: прикраси, сувеніри, іграшки / [Агеєва О. В. та ін.]. – Х.: Весна: Співак В. Л., 2013. – 31 с.
7. Пушкарьова К. К. Матеріалознавство для архітекторів та дизайнерів / К. К. Пушкарьова, М. О. Кочевих. – Київ: Ліра-К, 2017. – 423 с.
8. Сувенір [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Сувенир>.
9. Хрестоматія по дизайну / сост. Г. В. Вершинин, Е. А. Мелентьев. – Тюмень: Ин-т дизайна, 2005. – 1056 с.
10. Шкварок І. М. Вироби із шкіри – сувенірна продукція, об'єкти промислу та декоративно-прикладного мистецтва / І. М. Шкварок, Ю. І. Фордзюн, Т. Р. Іванчо // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2012. – № 13 (8). – С. 24-34.
11. AR: 2015 Market Research Report on Gift Shops & Souvenir Stores Industry. URL: <http://www.anythingresearch.com/industry/Gift-Shops-Souvenir-Stores.htm>.

Скоромна А.К.

викладач,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

САМОБУТНЯ ТВОРЧІСТЬ ВИДАТНОГО СКУЛЬПТОРА

МАЛОЇ ФАРФОРОВОЇ ПЛАСТИКИ В. ЩЕРБИНИ

У 1950–1960 РОКАХ ХХ СТ.

Сто років тому революційні події, що відбулись в Російській Імперії, відобразились не лише на соціально-економічному рівні життя суспільства в Україні, а також внесли свої корективи і в розвиток культури українського мистецтва.

Нова влада не передбачала свободу творчого мислення, що виходила за рамки соціалістичного ладу, країні потрібні були робітники-виконавці. Для

контролю створюють всілякі відомства і суспільства (художників, письменників і т. д.), встановлюється цензура, забороняють спілкування з діячами інших країн, нав'язують відповідний стиль соціалістичний реалізм.

Зміна влади після смерті Сталіна, розвінчаний час правління жорстокого вождя, нові реформи і злегка прочинена завіса в міжнародному спілкуванні між звичайними людьми (за наявності цензури), амністія репресованих українців дозволили активізуватися інтелігенції в розвитку національної культури. Цей рух нового покоління художників, поетів, письменників, натхненних таким послабленням в існуючій системі, назвали «шістдесятники» [8].

Перша виставка західного мистецтва, що відбулась в Москві, буквально підштовхнула творчу молодь до пошуку нових і до відродження старих стилів у мистецтві. Починається стабільний розвиток творчості [6].

Вимоги «шістдесятників» в першу чергу торкалися невтручання партійних чиновників у розвиток діяльності літератури і мистецтва з наданням можливості експериментувати з різними стилями, забезпечення провідної ролі української мови в освіті й культурній діяльності України. Це було щире прагнення виправити «помилки» допущені минулою владою [8].

І хоча більшість людей не проявляли активної зацікавленості в ідеологічних і політичних питаннях, проте, бажання індивідуалізації, пригнобленої при сталінському режимі, зросло. Одноманітність в одязі, способі життя, викликала наслідування зарубіжній моді на музику, меблі, стиль одягу. З'явилися так звані «стиляги», хто яскравим і незвичайним видом одночасно викликав кепкування і захоплення допущеної сміливості. Був кинутий виклик відмираючому минулому.

До однієї з таких сміливих індивідуальностей відноситься і скульптор Владислав Щербина – людина із надзвичайною силою волі, лірична, романтична особистість, творчо наділена самобутнім баченням світу. Він присвятив своє життя розвитку малої пластики та протягом довгих років В. Щербина активно працює над пошуком свого стилістичного напрямку у фарфорі, реагуючи на зміни політичних настроїв які відбувалися в країні під час його праці на заводі.

В. Щербина пізнав дію сталінських репресій не з чуток, вітчима оголосили ворогом народу і розстріляли, матір відправили на заслання, Владислава в притулок, звідки і забрав його дід (що поставився з великим розумінням до захоплення онука творчістю), перебування в німецькому концтаборі під час війни. Всі ці страшні події загартовують характер і суттєво змінюють відношення до життя молодого скульптора [4]. Прекрасно розуміючи, що будь-яке відкрите протистояння існуючій владі може позбавити можливості займатися улюбленою справою, але, наслідуючи загальні напрями, що розгорнулися в культурному житті країни, він не міг залишатися байдужим, і у 1956 році створює сатиричну серію фарфорових фігурок з характерною назвою «На злобу дня» (іл. 1).

Іл. 1. В. Щербина. «На злобу дня». 1956. Фарфор, розпис надглазурний, позолота

Почав Щербина з себе. Індивідуальність, властива творчій особистості, смілива і рішуча зміна у власному образі привела його до думки використати образи тварин, які найбільш яскраво передавали своїми поведками характерні риси людини. Першим Щербина зображував свій стиль модно одягатися за допомогою вовка. Так-так, саме вовк передав нововведення яскравого, сміливого рішення самоствердження. Фігурку назвав «Вовк-стиляга» (іл. 2) і придумав наступні образи, які з гумором передають образи сучасників бюрократів, ледарів, халявників та інших пристосуванців. Звичайно, він був помічений і відмічений у пресі, а коли одну з його робіт подарували чиновникові, що уgliedів в ній себе, на завод зателефонували, і вся серія була негайно знята з виробництва [4].

Нове – це не завжди забуте старе і перші, несміливі спроби пошуку творчих напрямів були пов'язані з діючими вимогами такими, що застосовуються політичним режимом в країні. Ніхто не відмінив вигідний для правлячої партії стиль соціалістичного реалізму, де в першу чергу переслідувалась мета популяризації комуністичної партії з її псевдо-турботою про народ. Трудові подвиги колгоспників та робітників, досягнення в науці, мистецтві, тема війни, ідеологія партії були головним естетичним принципом соцреалізму. І цей самий стиль ставив перед митцем завдання створювати радісну картину здійсненої мрії про майбутнє життя суспільства при соціалізмі.

Іл. 2. В. Щербина. «Вовк-стиляга». Із серії «На злобу дня». 1956. Фарфор, розпис надглазурний, позолота

Але якими суворими не були вимоги партії у боротьбі з буржуазними надмірностями, що заважають сформувати новий погляд на життя, людина завжди залишається людиною з її звичайними бажаннями і потребами.

Владиславу Щербині вдалось передати тонкі ліричні настрої в маленьких фарфорових скульптурках і відобразити цілий світ почуттів за допомогою стриманих форм. Це можна помітити в композиціях «Дано наказ», 1960 р. (іл. 3) і «У колодязя», 1960 р. (іл. 4).

Іл. 3. В. Щербина. «Дано наказ». 1960. Іл. 4. В. Щербина. «У колодязя». 1960. Фарфор, розпис надглазурний. Фарфор, розпис надглазурний

Композиціям надані гладкі форми, без додаткових акцентуючих увагу деталей, викликані внутрішнім рухом автора передати реальність і чистоту гармонії в плавних контурах фігур, лаконічний розпис (тільки підкреслюючи знаками приналежності у форменому одязі та предметах побуту) дали можливість авторові відійти від непотрібних подробиць так званого «сталінського ампіру», і внести нововведення до лаконічно-раціонального стилю 60-х років в українській фарфоровій пластиці [15].

Вічна тема любові матері до дитини, ніжність і турбота тонко відображає духовність В. Щербини в композиції «Сон (На панщині пшеницю жала...)», 1961 р. (іл. 5), створеною за мотивами твору Тараса Шевченка. Інші композиції, створені до 100-річчя з дня смерті національного поета, «Мені тринадцятий минало», «Я до школи – носити воду школярам», 1961 р., показують небайдуже відношення скульптора до долі українського народу.

Іл. 5. В. Щербина. За мотивами твору Т. Г. Шевченка «Сон (На панщині пшеницю жала...)». 1961. Фарфор, кракелюр

Запуск першого у світі супутника, політ ракети дав нові ідеї. Легкий гумор простежується у серії фарфорових космонавтів, яка була відмічена третьою премією на Всеукраїнському конкурсі на кращий сувенір в 1962 році. Як ми освоюватимемо місяць? Тільки по комуністичному! З властивим комсомольцям завзяттям! Приблизно так виглядають смішні фігурки що крокують в ногу «Космонавти, що йдуть», 1960 р. (іл. 6), інші грають на балалайці та гармошці одягнені в скафандри, що нагадують форму будьонівців «Місячна соната» 1960 р., [4].

**Іл. 6. В. Щербина. «Космонавти, що йдуть».
1960. Фарфор, розпис надглазурий**

Сміливий пошук нових взаємовідношень з дійсністю, образні рішення, засоби художньої виразності дозволили В. Щербині досягти динамічності, лаконізму та узагальнити емоційність, надавши характерну гостроту композиціям.

На межі 1950–1960-х років в українському декоративно-ужитковому мистецтві відбуваються рішучі зміни до утилітарності та функціональної зручності і роботи скульптора кінця 1950 – початку 1960 рр., а особливо у другій половині 60 років, набувають стилістичної переорієнтації, заснованої на більшій диференціації. Це відбувається під впливом пошуку оновлення методу соціалістичного реалізму в мистецтві. Владислав Іванович Щербина активно починає працювати в новаційному стилі – це стиль неофункціоналізму.

Розглядаючи творчість видатного і плідного скульптора малої пластики в період 1950–1960-х років, хочеться зазначити, що на тлі загальної формальності він завжди відрізнявся яскраво вираженою індивідуальністю, не боявся підкреслити у своїх роботах власне ставлення і розуміння моральної сторони існуючого ладу. Любов до України, самобутність гумору і народної творчості, казки, легенди, міфи написані та передані українськими письменниками і поетами, усе це надавало незвичайне бажання відобразити безпосередність персонажів, і майстру це вдалося зробити. За своє трудове і творче життя В. Щербина створив більше тисячі робіт, і на сьогоднішній день, роботи талановитого скульптора посідають почесне місце в музеях та приватних колекціях.

Список використаних джерел:

1. Борев Ю. Б. Эстетика: Учебник / Ю. Б. Борев – М.: Высш. шк., 2002. – 511 с.
2. Гачев Г. Д. Жизнь художественного сознания: Очерки по истории образа. Ч. 1. – М.: Искусство, 1972. – 200 с.

3. Долинський Л. В. Український художній фарфор. – К.: Видавництво АН УРСР, 1963. – 86 с.: 54 іл.
4. Корусь Е. П. Владислав Щербина. Фарфор и керамика. – К.: «АРТ КНИГА», 2016. – 376 с.: ил.
5. Лавріненко Ю. А. Розстріляне відродження: Антологія 1917–1933. Поезія – проза – драма – есей. Paris, Instytut Literacki, 1959 // К.: Просвіта, 2001. – 794 с.; – К.: Смолоскип, 2007. – 976 с.
6. Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. Т. 5 [голов. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – К.: 2016. – 546 с. + 266 іл.
7. Сангурська Т. Є. Творчість Владислава Щербини // Збірник наукових праць за ред. д-ра мист-ва М. Селіванова (Музей декоративно-прикладного мистецтва, Головне управління культури і мистецтва Київської міської державної адміністрації, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України) вип.. XLIX – Златограф, – К.: 2006. – 215 – 219 с.
8. Субтельний О. М. Україна: історія / О. М. Субтельний; пер. з англ. Ю. І. Шевчука; вст. ст. С. В. Кульчицького. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1992. – 512 с.: іл.
9. Тарнашинська Л. Б. Шістдесятництво. Філософія покоління як публічна свідомість / Л. Б. Тарнашинська // Сучасність. – 2005. – № 4. – 105 – 117 с.
10. Українське народне декоративне мистецтво (з виставки творів 1963 р.). Альбом. – К.: Мистецтво, 1964.
11. Ференц Н. С. Основи літературознавства: підручник / Н. С. Ференц. – К.: Знання, 2011. – 431 с.
12. Художня виставка «Радянська Україна». Народне декоративне мистецтво. Каталог. – Державне вид-во образотворчого мистецтва і музичної л-ри УРСР. – К.: 1963.
13. Чарновський О. О. Фарфор – в кн. Нариси з історії українського декоративно – прикладного мистецтва. – Л.: 1969 р. – 117-118 с.
14. Школьна О. В. Київський художній фарфор ХХ століття. – К.: День Печати, 2011. – 400 с.: іл. – укр., рос. мовами.
15. Щербак В. А. Сучасний український фарфор. // Українське мистецтвознавство. Республіканський міжвідомчий збірник. в.2. – К.: Наукова думка, 1968. 143 – 144 с.
16. Лекція В. В. Пухарева «Соціалістичний реалізм в українському мистецтві 1930–50-х років» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: <http://www.cultura.kh.ua>.
17. Щербина В. І. Виставка робіт – [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: <http://www.mundm.kiev.ua>.

Филиппова О.Н.

Член Асоціації искусствоведов

**ТВОРЧЕСТВО Ф.Г. ВОЛКОВА – АКТЁРА,
ХУДОЖНИКА, ЛИТЕРАТОРА, МУЗЫКАНТА
И РЕЖИССЕРА-ПОСТАНОВЩИКА (1729–1763 ГГ.)**

Федор Григорьевич Волков родился 9 февраля 1729 года в семье костромского купца Григория Ивановича Волкова. Ф. Г. Волков был старшим сыном; их было четыре брата: Алексей, Гаврила, Иван и Григорий. Его мать Матрена Яковлевна рано овдовела. Вскоре после смерти отца, в октябре 1736 года, она вторично вышла замуж за немолодого заводчика Ф. В. Полушкина (он был старше ее на 26 лет) и переехала с детьми в Ярославль, где ее